BESCHIKKING VAN HET HOF (Tweede kamer)

16 oktober 1997 *

In zaak C-140/96 P,

K. Dimitriadis, gewezen ambtenaar van de Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen, wonende te Luxemburg, vertegenwoordigd door M. Papazissis, advocaat te Thessaloniki, domicilie gekozen hebbende bij rekwirant, Boulevard Grande-Duchesse Charlotte 4 A,

rekwirant,

betreffende hogere voorziening tegen het arrest van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen (Derde kamer) van 28 februari 1996 in zaak T-294/94 (Dimitriadis/Rekenkamer, JurAmbt. 1996, blz. I-A-51 en blz. II-151), en strekkende tot vernietiging van dat arrest,

andere partij bij de procedure:

Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J.-M. Stenier, hoofdadministrateur bij de juridische dienst, C. Komninos en P. Giusta, leden van de juridische dienst, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te harer zetel, Rue Alcide de Gasperi 12, Luxemburg-Kirchberg,

geeft

* Procestaal: Grieks.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: R. Schintgen, kamerpresident, G. F. Mancini (rapporteur) en G. Hirsch, rechters,

advocaat-generaal: C. O. Lenz
griffier: R. Grass

de advocaat-generaal gehoord,

de navolgende

Beschikking

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 29 april 1996, heeft Dimitriadis krachtens artikel 49 van 's Hofs Statuut-EG en de overeenkomstige bepalingen van de Statuten-EGKS en Euratom hogere voorziening ingesteld tegen het arrest van het Gerecht van eerste aanleg van 28 februari 1996 in zaak T-294/94 (Dimitriadis/Rekenkamer, JurAmbt. 1996, blz. I-A-51 en blz. II-151; hierna: „bestreden arrest") houdende verwerping van zijn beroep tot nietigverklaring van besluit nr. 8543 van 8 maart 1994 waarbij het tot aanstelling bevoegd gezag zijn verzoek om bijstand van 26 november 1993 heeft afgewezen, en tot toekenning van vergoeding voor de morele schade die hij stelde te hebben geleden.

2 Met betrekking tot de feiten die ten grondslag liggen aan het geschil tussen Dimitriadis en de Rekenkamer, heeft het Gerecht het volgende vastgesteld:

„1. Verzoeker was ten tijde van de feiten ambtenaar van de Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen en was als Griekstalig vertaler tewerkgesteld bij de talendienst.

2. Op 24 november 1993 legde K., hoofd van de Griekse vertaalafdeling en hiërarchieke meerdere van verzoeker, in diens werkkamer een tegen 9 december

daaraanvolgend te vertalen tekst neer. Op 25 november 1993 hadden K. en verzoeker in verzoekers werkkamer een gesprek over de vertaling van die tekst. Verzoeker verklaarde, dat hij geen tijd had om het stuk binnen de gestelde termijn te vertalen omdat hij binnen die termijn drie dagen verlof moest opnemen, omdat hij een aantal huishoudelijke taken had te vervullen en omdat hij problemen had met zijn gezondheid (duizeligheid). Hij stelde voor, het werk aan iemand anders binnen de dienst op te dragen.

3. De discussie liep hoog op. Bij die gelegenheid gebruikte K. jegens verzoeker de termen ‚vlakas' (een Griekse uitdrukking) en ‚assichtir' (een Turkse uitdrukking), die deze als beledigend beschouwde (volgens hem betekenden deze uitdrukkingen respectievelijk ‚idioot' en ‚rot op').

4. Op 26 november 1993 diende verzoeker een klacht in bij het Openbaar ministerie te Luxemburg. Tevens verzocht hij om bijstand krachtens artikel 24, eerste alinea, van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen (hierna: ‚Statuut').

5. Omdat bepaalde formaliteiten voor de indiening van zijn verzoek niet in acht waren genomen, vroeg het tot aanstelling bevoegd gezag verzoeker bij nota van 8 december 1993 een nieuw verzoek in te dienen.

6. Op 9 december 1993 vroeg verzoeker krachtens artikel 90, lid 1, van het Statuut om instelling van een administratief onderzoek en om oplegging van tuchtmaatregelen aan K.

7. Op 14 januari 1994 gaf het tot aanstelling bevoegd gezag krachtens artikel 24, eerste alinea, van het Statuut aan F., hoofd van de vertaaldienst, opdracht de door verzoeker in zijn verzoek om bijstand vermelde feiten na te trekken.

8. Tijdens dit onderzoek werden verzoeker, K. en vier leden van de talendienst die door verzoeker als getuigen waren opgeroepen, op 19 januari 1994 achtereenvolgens gehoord. Op 27 januari 1994 werd een laatste getuige gehoord.

9. Van oordeel dat er aanwijzingen voor een gedeelde aansprakelijkheid van verzoeker en K. waren, besloot het tot aanstelling bevoegd gezag om die twee ambtenaren afzonderlijk te horen in het kader van artikel 87, eerste alinea, van het Statuut, betreffende de tuchtregeling. Deze procedure ging, wat verzoeker betreft, over drie gestelde gevallen van werkweigering, waaronder het geval waarop het incident van 25 november 1993 betrekking had, en wat K. betreft, over het incident van 25 november 1993. De verhoren vonden plaats op 28 januari 1994. Op 31 januari 1994 werden twee andere leden van de Griekse vertaalafdeling als getuigen gehoord.

10. Op 31 januari 1994 ruilde verzoeker zijn post van vertaler bij de Rekenkamer in voor die van jurist-vertaler bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

11. Aan het einde van dit onderzoek besloot het tot aanstelling bevoegd gezag van verweerster in een brief aan verzoeker van 8 maart 1994 (nr. 8543), het verzoek om bijstand af te wijzen. Het baseerde zich hiervoor op de omstandigheid, dat er ‚aanwijzingen voor een gedeelde aansprakelijkheid waren' en op de algemene context van de zaak. Het hield vooral rekening met de volgende feiten: K. heeft nooit ontkend, dat hij de betrokken termen heeft gebezigd; deze zijn geuit tijdens een twistgesprek en K. heeft zich bij zijn verhoor op 19 januari 1994 bereid verklaard om zijn excuses aan te bieden. Het tot aanstelling bevoegd gezag concludeerde op grond daarvan, dat het in het belang van de dienst was om geen verdere maatregelen tegen K. te nemen.

12. Bij een andere brief aan verzoeker van 8 maart 1994 (nr. 8544) besloot het tot aanstelling bevoegd gezag, ook de tegen verzoeker lopende tuchtprocedure te beëindigen zonder tuchtmaatregelen op te leggen. Het was van oordeel, dat twee van de drie gevallen van werkweigering niet waren aangetoond en dat het derde

geval (dat de aanleiding vormde voor het incident van 25 november 1993) niet volstond om een tuchtmaatregel te rechtvaardigen, ook al leken de door verzoeker aangevoerde redenen niet erg overtuigend.

13. Ten slotte besloot het tot aanstelling bevoegd gezag bij brief aan K. van 9 maart 1994, de tegen hem lopende tuchtprocedure te beëindigen zonder tuchtmaatregelen op te leggen.

14. Op 11 april 1994 diende verzoeker krachtens artikel 90, lid 2, van het Statuut een klacht in tegen besluit nr. 8543 van het tot aanstelling bevoegd gezag van 8 maart 1994. Hij verzocht hierin om vaststelling van de maatregelen die nodig zijn om te verzekeren dat hij de in artikel 24 van het Statuut bedoelde bescherming krijgt, en om betaling van 25 000 ECU ter vergoeding van de morele schade die hij door de houding van het tot aanstelling bevoegd gezag zou hebben geleden.

15. Bij brief van 1 juli 1994 wees het tot aanstelling bevoegd gezag deze klacht uitdrukkelijk af."

3 In die omstandigheden heeft verzoeker bij een op 27 september 1994 ter griffie van het Gerecht ingediend verzoekschrift een beroep tot nietigverklaring ingesteld, waarin hij concludeert tot

1) nietigverklaring van besluit nr. 8543 van 8 maart 1994 en van besluit nr. 8912 van 1 juli 1994 houdende afwijzing van de klacht;

2) veroordeling van verweerster tot betaling van 25 000 ECU ter vergoeding van de morele schade die hij heeft geleden als gevolg van de besluiten en van de houding van het tot aanstelling bevoegd gezag;

3) veroordeling van verweerster, als hoofdelijk aansprakelijke partij, tot betaling op grond van artikel 24, tweede alinea, van het Statuut van 100 000 BFR ter vergoeding van de morele schade die hij stelt te hebben geleden door de woorden die K. hem had toegevoegd;

4) veroordeling van verweerster in de kosten van het geding.

Het bestreden arrest

4 Het Gerecht heeft het beroep deels niet-ontvankelijk en deels ongegrond verklaard.

5 Met betrekking tot het eerste onderdeel van verzoekers conclusies overweegt het Gerecht in rechtsoverweging 39 van het bestreden arrest, dat wanneer de instelling geconfronteerd wordt met een incident dat in een ordelijke, serene ambtelijke sfeer geen pas geeft, zij met de nodige energie en met de door de omstandigheden van het concrete geval geëiste spoed en zorg moet optreden om de feiten te achterhalen en er, met kennis van zaken, passende consequenties aan te verbinden (arrest Gerecht van 21 april 1993, zaak T-5/92, Tallarico, Jurispr. 1993, blz. II-477, r. o. 31). Verder mag de instelling tegen de betrokken ambtenaar slechts dan tuchtmaatregelen nemen wanneer het ingestelde onderzoek er geen twijfel over laat bestaan, dat die ambtenaar zich heeft gedragen op een wijze die afbreuk doet aan de goede werking van de dienst of aan de waardigheid en goede naam van een andere ambtenaar (arrest Hof van 9 november 1989, zaak 55/88, Katsoufros, Jurispr. 1989, blz. 3579, r. o. 16).

6 Bij de behandeling van de vraag, of de Rekenkamer de in artikel 24 van het Statuut neergelegde bijstandsplicht was nagekomen, stelt het Gerecht vervolgens in de rechtsoverwegingen 40 en 41 vast, dat de Rekenkamer

— enkele dagen na verzoekers verzoek om bijstand een onderzoek heeft ingesteld;

— de partijen heeft gehoord;

— de getuigen heeft gehoord om wier verhoor verzoeker had gevraagd;

— tegen elk van de twee partijen een tuchtprocedure heeft ingeleid;

— de partijen in het kader van die procedures opnieuw heeft gehoord;

— in het kader van die procedures nieuwe getuigen heeft gehoord.

7 In rechtsoverweging 42 van het bestreden arrest tekent het Gerecht hier bovendien bij aan, dat het tot aanstelling bevoegd gezag de vier personen heeft gehoord die getuige waren geweest van het twistgesprek, en dat, aangezien een onderzoek in het kader van artikel 24, eerste alinea, van het Statuut met name tot doel heeft de feiten te achterhalen, het tot aanstelling bevoegd gezag niet kwalijk kan worden genomen, dat het heeft nagelaten personen te horen die het incident tussen de twee ambtenaren geheel noch ten dele hadden bijgewoond, en waarvan niets liet vermoeden dat hun getuigenis nuttig kon zijn voor het achterhalen van de feiten.

8 Met betrekking tot de stelling, dat op verzoeker „druk" zou zijn uitgeoefend en dat hem „dreigementen" zouden zijn toegevoegd, stelt het Gerecht in rechtsoverweging 43 van het bestreden arrest vast, dat de partijen tegenstrijdige lezingen geven van de inhoud van de interventies, die op zich niet worden betwist. Bovendien was er geen reden om aan te nemen, dat dit punt door instructiemaatregelen had kunnen worden verduidelijkt. Het Gerecht wijst deze stelling daarom van de hand.

9 Met betrekking tot de termijn waarbinnen het tot aanstelling bevoegd gezag is opgetreden, stelt het Gerecht in rechtsoverweging 46 van het bestreden arrest vast, dat er tussen het twistgesprek en de eindbeslissingen van het tot aanstelling

bevoegd gezag in totaal drie en een halve maand zijn verlopen. In de tussenliggende tijd heeft het tot aanstelling bevoegd gezag besloten tot een onderzoek om de feiten te achterhalen, heeft het dit onderzoek verricht en heeft het tegen elk van de twee partijen bij het twistgesprek een tuchtprocedure gevoerd.

10 Volgens het Gerecht kan onder die omstandigheden aan het tot aanstelling bevoegd gezag niet worden verweten, dat het in strijd met artikel 24, eerste alinea, van het Statuut, te laat is opgetreden.

11 Met betrekking tot de vraag, of het tot aanstelling bevoegd gezag, gelet op de hem toekomende beoordelingsmarge, aan het einde van zijn onderzoek daaraan met kennis van zaken passende consequenties heeft verbonden (arrest Gerecht van 26 oktober 1993, zaak T-59/92, Caronna, Jurispr. 1993, blz. II-1129, r. o. 64), overwoog het Gerecht in de rechtsoverwegingen 48 en 49 van het bestreden arrest, dat hoewel niet werd betwist dat K. de omstreden termen had gebruikt, uit de processen-verbaal van de getuigenverhoren bleek dat het onderzoek het tot aanstelling bevoegd gezag niet in staat had gesteld, de aansprakelijkheid van elk van de twee partijen te bepalen. Derhalve kon het tot aanstelling bevoegd gezag op goede gronden en zonder de grenzen van zijn beoordelingsvrijheid te overschrijden het door verzoeker ingediende verzoek om bijstand afwijzen en de tuchtprocedure, die juist wegens dit twistgesprek tegen K. was ingeleid, beëindigen zonder een tuchtmaatregel te treffen.

12 Verder verklaart het Gerecht in de rechtsoverwegingen 50 tot en met 53 van het bestreden arrest, dat de argumenten van verzoeker geen afbreuk konden doen aan deze conclusie. In de eerste plaats kan het tot aanstelling bevoegd gezag in het kader van een onderzoek dat juist bedoeld was om de feiten en verantwoordelijkheden vast te stellen, op goede gronden eerdere klachten onderzoeken die een van beide partijen ter ondersteuning van zijn opmerkingen over het betrokken incident had aangevoerd. In de tweede plaats was het Gerecht van oordeel, dat het zich niet behoefde uit te spreken over de beschuldigingen van valsheid in geschrifte, daar uit de gewraakte beslissingen niet bleek, dat het tot aanstelling bevoegd gezag met de betrokken geschriften rekening heeft gehouden. In de derde plaats meende het Gerecht, dat het tot aanstelling bevoegd gezag het bestreden besluit had genomen omdat het hem na afloop van het onderzoek onmogelijk was, de feiten en verantwoordelijkheden met zekerheid vast te stellen. De opmerking over de vrij onverzoenlijke houding van verzoeker was dus slechts ten overvloede toegevoegd.

13 Met betrekking tot de gestelde werkweigering, die volgens het tot aanstelling bevoegd gezag tot het incident had geleid, heeft het Gerecht in rechtsoverweging 54 van het bestreden arrest opgemerkt, dat verzoeker enkel de nietigverklaring van besluit nr. 8543, houdende afwijzing van zijn verzoek om bijstand had gevorderd, en niet de nietigverklaring van brief nr. 8544, die ging over het onderzoek van de gestelde gevallen van werkweigering. Het Gerecht heeft dit laatste punt dus slechts in zijn onderzoek betrokken voor zover het tot aanstelling bevoegd gezag in het besluit van 1 juli 1994 houdende afwijzing van verzoekers klacht, had aangegeven, dat „het feit (...) dat het incident van 25 november 1993 begon toen u, om niet erg overtuigende redenen, niet bereid was op verzoek van de heer K. een bepaald stuk te vertalen, een stuk dat u naderhand zonder enig protest op verzoek van de heer F. heeft vertaald, kan hieraan nog worden toegevoegd als onderdeel van de beoordeling". In dit verband heeft het Gerecht in de eerste plaats vastgesteld, dat blijkens het dossier verzoeker niet bereid was, een werkzaamheid te verrichten waarom zijn hiërarchieke meerdere had gevraagd. In de tweede plaats meende het Gerecht, met het tot aanstelling bevoegd gezag, dat de motivering die verzoeker hiervoor had gegeven, niet legitiem was en een dergelijke weigering niet kon rechtvaardigen. Zo kon het argument van zijn huishoudelijke taken (wassen en strijken volgens verzoekers verklaring tijdens zijn verhoor) niet legitiem worden geacht. Het excuus van de verlofdagen moest volgens het Gerecht eveneens worden verworpen, aangezien verzoeker die dag geen verlof had aangevraagd of opgenomen en hij bovendien in de week vóór het twistgesprek juist drie dagen verlof had opgenomen. Met betrekking tot de aangevoerde duizeligheid, stelde het Gerecht vast, dat verzoeker geen enkel medisch attest had overgelegd. Met betrekking tot het voorstel van verzoeker om de vertaling aan een ander lid van de dienst op te dragen en hem een minder dringende vertaling te geven, was het Gerecht van oordeel, dat een ongelijke werkverdeling binnen een dienst een tot de hiërarchieke meerdere gericht verzoek om uitleg kan rechtvaardigen, maar geen werkweigering. Bovendien wees het Gerecht erop, dat verzoeker tijdens zijn verhoor had verklaard, dat hij in de dagen vóór het twistgesprek „niets te doen" had gehad. Op grond hiervan oordeelde het Gerecht in de rechtsoverwegingen 57 en 58 van het bestreden arrest, dat aan het tot aanstelling bevoegd gezag geen schending van artikel 24, eerste alinea, van het Statuut kon worden verweten en dat de vordering tot nietigverklaring moest worden afgewezen.

14 Met betrekking tot het tweede onderdeel van de conclusies, heeft het Gerecht in rechtsoverweging 61 van het bestreden arrest geoordeeld, dat aangezien het onderzoek van het eerste onderdeel van de conclusies geen schending van de krachtens artikel 24 van het Statuut op de Rekenkamer rustende bijstandsplicht aan het licht had gebracht, de vordering tot vergoeding van de morele schade die verzoeker door het besluit tot afwijzing van zijn verzoek om bijstand zou hebben geleden, ongegrond moet worden verklaard.

15 Met betrekking tot het derde onderdeel van de conclusies, heeft het Gerecht in rechtsoverweging 67 van het bestreden arrest gepreciseerd, dat het volgens artikel 113 van zijn Reglement voor de procesvoering „in iedere stand van het geding ambtshalve middelen van niet-ontvankelijkheid die van openbare orde zijn, in behandeling kan nemen". Het Gerecht was bijgevolg van oordeel, dat het de ontvankelijkheid van verzoekers vordering kon onderzoeken zonder te moeten ingaan op de vraag, of de door de Rekenkamer in dupliek opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid een nieuw middel is.

16 Vervolgens heeft het Gerecht in rechtsoverweging 69 vastgesteld, dat verzoeker niet had aangetoond, dat de interne rechtsmiddelen waren uitgeput. Voorts was het van mening, dat verzoeker evenmin aanwijzingen had verstrekt die ernstige twijfel konden doen rijzen over de doeltreffendheid van de door de Luxemburgse rechtsmiddelen geboden bescherming. Dat degene tegen wie de klacht was gericht, van woonplaats was veranderd zonder zijn nieuwe adres aan de bevoegde instanties mee te delen, kon de instelling van een procedure weliswaar bemoeilijken, maar was geen voldoende aanwijzing om dergelijke twijfels te doen rijzen. Om die redenen heeft het Gerecht in rechtsoverweging 70 van het bestreden arrest de op artikel 24, tweede alinea, van het Statuut gebaseerde vordering tot vergoeding van de morele schade die verzoeker zou hebben geleden door de woorden die K. hem had toegevoegd, niet-ontvankelijk verklaard.

17 Met betrekking tot de kosten overwoog het Gerecht ten slotte in rechtsoverweging 73 van het bestreden arrest, dat volgens artikel 87, lid 2, van zijn Reglement voor de procesvoering, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten wordt verwezen, voor zover dit is gevorderd. Ingevolge artikel 88 van dat Reglement blijven in de gedingen tussen de Gemeenschappen en hun personeelsleden de kosten door de instellingen gemaakt, te hunnen laste. In artikel 87, lid 3, tweede alinea, van dat Reglement wordt evenwel bepaald, dat het Gerecht een partij, ook wanneer zij in het gelijk wordt gesteld, kan veroordelen tot vergoeding van de door haar toedoen aan de wederpartij opgekomen kosten, die naar het oordeel van het Gerecht nodeloos of vexatoir zijn veroorzaakt.

18 Het Gerecht overwoog, dat gelet op de omstandigheden van het geval, met name de draagwijdte van het aan de zaak ten grondslag liggende incident, het verloop van de procedure en de houding van verzoeker terwijl het tot aanstelling bevoegd gezag de feiten en verantwoordelijkheden niet met zekerheid heeft kunnen vaststellen, verzoeker krachtens artikel 87, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering in alle kosten diende te worden verwezen.

Conclusies en middelen van partijen

19 Dimitriadis verzoekt het Hof ten eerste, de griffier van het Gerecht te gelasten aan het dossier van de hogere voorziening de navolgende stukken toe te voegen: het verslag van de mondelinge behandeling op 8 februari 1996, de pleidooien van de advocaten van partijen en het transcript van de verklaring die F. heeft afgelegd als getuige in zaak T-326/94, Dimitriadis (arrest van 15 mei 1996, JurAmbt. 1996, blz. I-A-217 en blz. II-613). Verder vordert hij gehele of gedeeltelijke vernietiging van het bestreden arrest. Voorts concludeert hij, dat het den Hove behage, de zaak zelf af te doen en de Rekenkamer te verwijzen in de kosten van de hogere voorziening en van de procedure in eerste aanleg.

20 Tot staving van zijn hogere voorziening voert rekwirant acht middelen aan, te weten:

— onregelmatigheden in de procedure voor het Gerecht;

— schending van artikel 24 van het Statuut;

— onjuiste rechtsopvatting bij de vaststelling van de feiten;

— schending van het recht van verweer;

— dwaling bij de vaststelling van de verantwoordelijkheid;

— schending van het Gemeenschapsrecht en onbevoegdheid van het Gerecht;

— onjuiste rechtsopvatting bij de afwijzing van de vordering tot vergoeding van de morele schade;

— een wezenlijk vormgebrek.

21 De Rekenkamer concludeert dat het den Hove behage, de hogere voorziening niet-ontvankelijk of ongegrond te verklaren.

Beoordeling van de hogere voorziening door het Hof

22 Allereerst meent het Hof, dat er geen reden is om de instructiemaatregelen te gelasten waarom rekwirant heeft gevraagd. Zoals het Hof in zijn beschikking van 12 juni 1997 (zaak C-8/95 P, New Holland Ford, niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, r. o. 10) heeft gepreciseerd, voorziet geen van de bepalingen die de organisatie van het Gerecht beheersen, in de opstelling van een volledig verslag van de terechtzittingen. Met betrekking tot de processen-verbaal van de mondelinge behandeling van 8 februari 1996 is het Hof van oordeel, dat deze van geen enkel belang zijn voor het onderzoek dat in het kader van de onderhavige hogere voorziening moet worden verricht.

23 Met betrekking tot de gegrondheid van de hogere voorziening zij allereerst opgemerkt, dat volgens artikel 119 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof, wanneer de hogere voorziening kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond is, het Hof op ieder moment de hogere voorziening bij een met redenen omklede beschikking kan afwijzen.

24 Ingevolge artikel 51, eerste alinea, van 's Hofs Statuut-EG kan de hogere voorziening bovendien alleen rechtsvragen betreffen en moet zij gebaseerd zijn op middelen ontleend aan onbevoegdheid van het Gerecht, onregelmatigheden in de procedure voor het Gerecht, waardoor aan de belangen van de verzoekende partij afbreuk is gedaan, dan wel schending van het gemeenschapsrecht door het Gerecht.

25 In het kader van zijn eerste middel voert rekwirant allereerst aan, dat het Gerecht tot een totaal andere beoordeling ware gekomen indien het zijn feitelijk betoog over de ondoeltreffendheid van de door de Luxemburgse rechtsmiddelen geboden bescherming in aanmerking had genomen. Bovendien zou het Gerecht geen rekening hebben gehouden met de getuigenverklaring die F. voor het Gerecht had afgelegd in de reeds genoemde zaak T-326/94. In die zaak had F. erkend, dat hij aan rekwirant had gezegd, dat deze met een slecht beoordelingsrapport naar het Hof van Justitie zou worden overgeplaatst, indien hij zijn verzoek om bijstand niet zou intrekken. Uit deze getuigenverklaring blijkt volgens rekwirant, dat de verklaring die verweerster als bijlage bij haar dupliek heeft gevoegd, niet met waarheid overeenstemt. Voorts zou verweerster aan het dossier een verklaring van mevrouw S., de echtgenote van K., hebben toegevoegd, volgens welke zij de echtgenote van rekwirant niet had opgebeld om zich jegens haar te verontschuldigen, en zou het Gerecht een verklaring van de echtgenote van rekwirant hebben aanvaard, die de verklaring van mevrouw S. weersprak. Het bestreden arrest zou evenwel nergens melding maken van deze feiten. Volgens rekwirant is het Gerecht volledig voorbijgegaan aan de feiten die het leugenachtige karakter belichten van de verklaringen die verweerster aan het dossier had toegevoegd. Dit doet hem aan de onpartijdigheid en objectiviteit van het Gerecht twijfelen. Ten slotte zou zijn voorbijgegaan aan het verzoek van de raadsman van rekwirant om de heer A., gewezen lid van de Rekenkamer, te horen. Op grond dat het Gerecht zeker tot een andere beslissing zou zijn gekomen indien het met deze opmerkingen rekening had gehouden, stelt rekwirant, dat het bestreden arrest geheel of gedeeltelijk dient te worden vernietigd.

26 Een hogere voorziening kan enkel worden gebaseerd op middelen inzake schending van rechtsregels, met uitsluiting van iedere feitelijke beoordeling. Het Gerecht is bij uitsluiting bevoegd om de feiten vast te stellen, behoudens het geval waarin de feitelijke onjuistheid van hetgeen het heeft vastgesteld, voortvloeit uit de hem overgelegde processtukken, en om die feiten te beoordelen. Wanneer het Gerecht de feiten heeft vastgesteld of beoordeeld, is het Hof evenwel bevoegd om het hem bij artikel 168 A van het Verdrag opgedragen toezicht uit te oefenen, zodra het Gerecht de feiten juridisch heeft gekwalificeerd en daaraan rechtsgevolgen heeft verbonden (zie beschikking van 17 september 1996, zaak C-19/95 P, San Marco, Jurispr. 1996, blz. I-4435, r. o. 39).

27 In dat verband dient het Hof na te gaan, of het door het Gerecht aanvaarde bewijs op regelmatige wijze is verkregen, en of de algemene rechtsbeginselen inzake de bewijslast en de procedureregels inzake de bewijsvoering in acht zijn genomen (zie beschikking San Marco, r. o. 40). Uit de tekst van artikel 66, lid 1, van het Regle-

ment voor de procesvoering van het Gerecht, volgens hetwelk het Gerecht de maatregelen van instructie bepaalt die het nodig acht, volgt echter, dat de rechter in eerste aanleg in beginsel bevoegd blijft om de relevantie van het hem gedane bewijsaanbod te beoordelen.

28 In casu heeft het Gerecht in de rechtsoverwegingen 42 en 43 van het bestreden arrest terecht kunnen concluderen, dat de getuigenis van personen die niet aanwezig waren bij het incident tussen de twee ambtenaren, geen nuttige bijdrage aan de vaststelling van de feiten kon leveren, en dat instructiemaatregelen de feiten ter zake van de druk die op Dimitriadis zou zijn uitgeoefend en de dreigementen die jegens hem zouden zijn geuit, niet hadden kunnen verhelderen. Voor het overige heeft het middel betrekking op feitenkwesties.

29 Aangezien het eerste middel deels kennelijk niet-ontvankelijk en deels kennelijk ongegrond is, moet het worden afgewezen.

30 Als tweede middel voert rekwirant aan, dat de motivering van het arrest van het Gerecht lijnrecht ingaat tegen het reeds genoemde arrest Katsoufros. Aan de door het Hof in dat arrest gestelde voorwaarden, dat een ambtenaar zich heeft gedragen op een wijze die afbreuk doet aan de waardigheid en goede naam van een andere ambtenaar en dat dit gedrag met zekerheid is komen vast te staan, zou in casu zijn voldaan. Volgens rekwirant was verweerster bijgevolg wettelijk verplicht, jegens K. passende maatregelen te treffen om rekwirant voor verdere beledigingen te behoeden. Bovendien zou de vaststelling van de respectieve verantwoordelijkheid van elk van beide partijen bij het twistgesprek en het bestaan van twijfels ter zake, losstaan van het voorwerp van zijn klacht en dus niet kunnen worden aangemerkt als rechtvaardiging voor de weigering van het tot aanstelling bevoegd gezag om passende maatregelen te treffen in verband met de beledigingen die zijn hiërarchieke meerdere tegen hem had geuit. Volgens rekwirant is het Gerecht buiten het voorwerp van het geding getreden. Dit had betrekking op de vaststelling van bijstandsmaatregelen en niet op de vaststelling van de respectieve verantwoordelijkheid van elk van beide partijen.

31 In rechtsoverweging 16 van het reeds aangehaalde arrest Katsoufros heeft het Hof overwogen, dat volgens zijn rechtspraak de administratie weliswaar bij een incident dat in een ordelijke, serene ambtelijke sfeer geen pas geeft, met de nodige energie moet optreden teneinde de feiten te achterhalen en er, met kennis van zaken, passende consequenties aan te verbinden, maar tegen de betrokken ambtenaar slechts dan tuchtmaatregelen mag nemen wanneer het ingestelde onderzoek er geen twijfel over laat bestaan, dat die ambtenaar zich heeft gedragen op een wijze die afbreuk doet aan de goede werking van de dienst of aan de waardigheid en goede naam van een andere ambtenaar.

32 Hoewel het gebruik van de gewraakte termen volstrekt onaanvaardbaar was, had K. zich volgens de vaststellingen van het Gerecht in rechtsoverweging 11 van het bestreden arrest bereid verklaard om rekwirant zijn excuses aan te bieden. Aangezien het onderzoek het tot aanstelling bevoegd gezag niet in staat had gesteld, de respectieve verantwoordelijkheid van elk van beide partijen vast te stellen, kon dat gezag, gelijk het Gerecht in rechtsoverweging 49 van het bestreden arrest heeft gepreciseerd, op goede gronden en zonder de grenzen van zijn beoordelingsvrijheid te overschrijden, het door rekwirant ingediende verzoek om bijstand afwijzen en de tuchtprocedure, die juist wegens het twistgesprek tegen K. was ingeleid, beëindigen zonder een tuchtmaatregel te treffen.

33 Mitsdien moet het tweede middel kennelijk ongegrond worden verklaard.

34 Als derde middel stelt rekwirant, dat het Gerecht in rechtsoverweging 43 van het bestreden arrest blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, daar het had moeten uitmaken, of de tussenkomst van F. en de secretaris-generaal van verweerster bij rekwirant, werkelijk dreigementen inhield, en niet kon volstaan met de vaststelling, dat die tussenkomst op zich niet werd betwist, maar dat de betrokkenen tegenstrijdige lezingen gaven van de inhoud ervan. Na de getuigenverklaring van F. in de reeds aangehaalde zaak T-326/94 leed het geen twijfel meer, dat het werkelijk om dreigementen ging, en het Gerecht had een zo belangrijk punt niet mogen negeren, aangezien rekwirant melding had gemaakt van dreigementen die op zich een schending van de bijstandsplicht van het tot aanstelling bevoegd gezag opleverden en dit gezag tot schadeloosstelling verplichtten.

35 Volgens de rechtspraak van het Hof levert de beoordeling door het Gerecht van een aan hem overgelegd bewijs geen rechtsvraag op die als zodanig vatbaar is voor toetsing door het Hof, behoudens in het geval van een verkeerde opvatting van dit bewijs (arrest van 2 maart 1994, zaak C-53/92 P, Hilti, Jurispr. 1994, blz. I-667, r. o. 42).

36 Daar rekwirant de juistheid betwist van de beoordeling door het Gerecht van het onderdeel van het overgelegde bewijs betreffende de tussenkomst van F. en van de secretaris-generaal van de Rekenkamer bij rekwirant, is zijn derde middel kennelijk niet-ontvankelijk.

37 Thans moet worden ingegaan op het vierde middel waarin rekwirant stelt, dat de beoordeling door het Gerecht van het besluit van het tot aanstelling bevoegd gezag, om twee door rekwirant tijdens de pleidooien genoemde getuigen niet te horen, een schending van het gemeenschapsrecht oplevert, omdat zij het tot aanstelling bevoegd gezag de mogelijkheid biedt de getuigen uit te kiezen die het wil horen en zonder opgave van redenen de door de belanghebbende genoemde getuigen uit te sluiten. Op willekeurige wijze werd het tot aanstelling bevoegd gezag hierdoor in staat gesteld de getuigen die niet bij het gewraakte incident aanwezig waren, uit te sluiten en aldus het bewijs te verdraaien of bepaalde onderdelen daarvan te verwijderen met het oog op het door hem nagestreefde rechtmatige of onrechtmatige doel. Bovendien zou degene die het tot aanstelling bevoegd gezag om bijstand vraagt, daardoor de mogelijkheid worden ontnomen om aan te tonen dat zijn verklaringen waarheidsgetrouw zijn, hetgeen een duidelijke en kennelijke schending van het recht van verweer oplevert.

38 Volgens de vaststellingen van het Gerecht waren de twee door rekwirant genoemde getuigen noch bij het gehele gewraakte incident noch bij een deel daarvan aanwezig. Het Gerecht kon bijgevolg op goede gronden concluderen, gelijk het in rechtsoverweging 42 heeft gedaan, dat hun getuigenis niet nuttig kon zijn voor de achterhaling van de feiten.

39 Als vijfde middel voert rekwirant aan, dat het bepalen van de verantwoordelijkheid voor het litigieuze incident moest plaatsvinden in het kader van de behandeling van het verzoek om bijstand en beperkt moest blijven tot het incident waarop dat

verzoek om bijstand betrekking had, zonder zich uit te strekken tot door het tot aanstelling bevoegd gezag geuite beschuldigingen betreffende feiten die zich veel eerder hadden voorgedaan en die in geen enkel verband stonden met de feiten waarop het verzoek om bijstand betrekking had. Volgens rekwirant is de beoordeling die het Gerecht in rechtsoverweging 51 van het bestreden arrest van het onderzoek van eerdere klachten over werkweigering van rekwirant heeft gegeven, zonder meer in strijd met artikel 24 van het Statuut, volgens hetwelk de Gemeenschappen de ambtenaar bijstand moeten verlenen. Gesteld al dat de beschuldigingen van werkweigering met de waarheid stroken, dan nog kunnen zij in geen geval de beledigingen rechtvaardigen die zijn geuit aan het adres van degene die het werk heeft geweigerd.

40 In dit verband kan worden volstaan met de vaststelling, dat het Gerecht op goede gronden heeft kunnen aannemen, dat het incident waarop het verzoek om bijstand betrekking had, niet op zichzelf kon worden beschouwd.

41 Zo moest de respectieve verantwoordelijkheid van de daarbij betrokken personen worden beoordeeld tegen de achtergrond van hun gedrag voor en na de betrokken gebeurtenissen.

42 Mitsdien is dit middel kennelijk ongegrond en kan het dus niet slagen.

43 Als zesde middel stelt rekwirant, dat het oordeel van het Gerecht dat hij tijdens het incident van 25 november 1993 niet bereid was om een bepaalde werkzaamheid te verrichten, om verschillende redenen moet worden vernietigd.

44 In de eerste plaats had de hiërarchieke meerdere van rekwirant, indien er sprake was van werkweigering, volgens het wettigheidsbeginsel de voorgeschreven weg moeten volgen, en derhalve de zaak aan het hoofd van de vertaaldienst moeten voorleggen in plaats van het recht in eigen hand te nemen door zijn ondergeschikte te beledigen. Volgens rekwirant lijkt het Gerecht indirect maar duidelijk te aanvaarden, dat de werkweigering de geuite belediging rechtvaardigt en dat het tot

aanstelling bevoegd gezag in dat geval kon nalaten enige maatregel ter bescherming en tot bijstand van de beledigde persoon te nemen, zonder daardoor in strijd te komen met artikel 24, eerste alinea, van het Statuut. Het Gerecht zou aldus blijk hebben gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door voorbij te gaan aan het wettigheidsbeginsel.

45 In de tweede plaats zou het Gerecht de grenzen van zijn bevoegdheid en van zijn toetsingsrecht hebben overschreden door zonder ter zake vooraf instructiemaatregelen te hebben gelast, in de rechtsoverwegingen 54, 55 en 56 van het bestreden arrest te onderzoeken, of de in het besluit van het tot aanstelling bevoegd gezag van 1 juli 1994 gegeven motivering, dat het litigieuze incident voortsproot uit de werkweigering van rekwirant, gegrond is. Rekwirant stelt, dat volgens vaste rechtspraak, het Gerecht zijn oordeel niet in de plaats kan stellen van dat van het tot aanstelling bevoegd gezag, maar enkel moet nagaan, of er sprake is van onbevoegdheid, schending van wezenlijke vormvoorschriften, schending van een rechtsregel, kennelijke dwaling of misbruik van bevoegdheid. Volgens rekwirant heeft het Gerecht blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door de motivering van het besluit van verweerster van 1 juli 1994 inhoudelijk te toetsen.

46 In de derde plaats meent rekwirant, dat het Gerecht zijn recht van verweer heeft geschonden door ter zake geen instructiemaatregelen te gelasten en door hem niet de mogelijkheid te bieden om de waarachtigheid van zijn beweringen aan te tonen. Bovendien zou het Gerecht ultra petita hebben geoordeeld. Aangezien het in de rechtsoverwegingen 49 en volgende van het bestreden arrest had geoordeeld, dat de weigering van het tot aanstelling bevoegd gezag om jegens K. maatregelen te treffen, gewettigd was, was de vaststelling van de werkweigering in de rechtsoverwegingen 54 tot en met 56 overbodig; bovendien was zij niet gevorderd. Door in het bestreden arrest ambtshalve een aantal materiële vragen te beslechten waarover het geen uitspraak behoefde te doen en waarover het ook niet om een uitspraak was verzocht, zou het Gerecht bovendien zijn vooruitgelopen op de beslissing die het in de reeds genoemde zaak T-326/94 moest nemen, en een gevaar voor tegenstrijdigheid tussen twee op de zelfde feiten berustende beslissingen hebben gecreëerd.

47 In de vierde plaats zou het Gerecht het beginsel van onpartijdigheid, sereniteit en objectiviteit van de rechter hebben geschonden. In rechtsoverweging 56 van het bestreden arrest maakt het melding van de huishoudelijke taken van rekwirant, wassen en strijken. Volgens hem is het Gerecht voorbijgegaan aan zijn verklaring, dat hij wegens de afwezigheid van zijn vrouw, die in Griekenland was, waar zij

werkte, de zorg voor zijn twee minderjarige dochters had en zich daardoor ook met huishoudelijk werk bezig diende te houden. Het Gerecht moge soeverein zijn in de beoordeling van de feiten, dat betekent nog niet, dat het de verklaringen van rekwirant mag verdraaien of verminken door hem zo meedogenloos aan te vallen. Door te oordelen, dat de door rekwirant aangevoerde rechtvaardiging niet legitiem was, zou het Gerecht bovendien blijk hebben gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, gelet op de wettelijke onderhoudsplicht van rekwirant jegens zijn kinderen.

48 Ten slotte stelt rekwirant, dat zijn verklaring dat hij in de dagen die aan het omstreden incident voorafgingen, niets te doen had gehad, in rechtsoverweging 56 van het bestreden arrest is verdraaid. Tijdens zijn verhoor had hij namelijk gezegd, dat hij niets te doen had gehad, niet omdat hij niet wilde werken, maar omdat hij zijn werk vlugger af had gemaakt dan zijn collega's. Volgens rekwirant heeft het Gerecht ook inbreuk gemaakt op het verbod op reformatio in pejus, dat behoort te gelden voor degene die de bescherming van de rechter inroept, en dat een grondbeginsel van zowel het communautaire als het nationale administratieve procesrecht is. Rekwirant concludeert, dat de rechtsoverwegingen 54 tot en met 57 van het bestreden arrest moeten worden vernietigd.

49 Met betrekking tot de beoordeling door het Gerecht van de werkweigering en de huishoudelijke taken van rekwirant en van zijn verklaring, dat hij niets te doen had gehad in de dagen die aan het litigieuze incident voorafgingen, kan worden volstaan met de vaststelling, dat dit onderdeel van het zesde middel om de in rechtsoverweging 26 van deze beschikking genoemde redenen kennelijk niet-ontvankelijk is, daar het hier feitelijke oordelen betreft die door het Hof niet kunnen worden getoetst. Deze conclusie kan niet worden ontkracht door de omstandigheid dat rekwirant een feitelijke vraag als een rechtsvraag tracht te presenteren door in dit verband schending van het beginsel van de onpartijdigheid van de rechter aan te voeren.

50 Met betrekking tot de grief, dat het Gerecht ultra petita heeft geoordeeld, zij opgemerkt, dat volgens de rechtspraak van het Hof zodra één van de overwegingen van het Gerecht het dictum van het arrest kan dragen, mogelijke gebreken van een andere in het arrest voorkomende overweging, hoe dan ook niet van invloed zijn op dat dictum, zodat het desbetreffende middel niet kan slagen en moet worden afgewezen (arrest van 2 juni 1994, zaak C-326/91 P, De Compte, Jurispr. 1994, blz. I-2091, r. o. 123).

51 Met betrekking tot de stelling van rekwirant, dat het Gerecht de grenzen van zijn bevoegdheid en van zijn toetsingsrecht heeft overschreden door in de rechtsoverwegingen 54, 55 en 56 van het bestreden arrest de motivering van het besluit van het tot aanstelling bevoegd gezag van 1 juli 1994 te beoordelen, zij opgemerkt, dat dit onderdeel van het middel ongegrond is. Volgens vaste rechtspraak is het immers duidelijk, dat het Gerecht zich weliswaar niet in de plaats van het tot aanstelling bevoegd gezag kan stellen en diens beoordeling niet kan toetsen, tenzij het een kennelijke beoordelingsfout vaststelt (arrest van 13 december 1990, gevoegde zaken T-160/89 en T-161/89, Kalavros, Jurispr. 1990, blz. II-871), doch dat het niettemin de wegen en middelen mag onderzoeken die tot de door het tot aanstelling bevoegd gezag gegeven beoordeling hebben kunnen leiden (arrest van 15 december 1966, zaak 62/65, Serio, Jurispr. 1966, blz. 808). Dit onderdeel van het zesde middel is dus kennelijk ongegrond en het zesde middel moet in zijn geheel worden afgewezen.

52 Als zevende middel stelt rekwirant, dat het Hof, voor zover het de andere in zijn verzoekschrift in hogere voorziening neergelegde redeneringen volgt, ook de rechtsoverwegingen 59 tot en met 61 van het bestreden arrest moet vernietigen, waarbij het Gerecht zijn vordering tot vergoeding van de morele schade heeft afgewezen. Het Gerecht zou dit hebben gedaan op grond van de overweging, dat het optreden van het tot aanstelling bevoegd gezag legitiem was en geen schending van artikel 24, eerste alinea, van het Statuut opleverde; het zou zijn voorbijgegaan aan de beledigingen en bedreigingen die door F. en E., de toenmalige secretarisgeneraal van de Rekenkamer, waren geuit en het zou in rechtsoverweging 43 van het bestreden arrest de ernst van deze beledigingen en bedreigingen hebben onderschat.

53 Aangezien de middelen waarmee rekwirant tracht aan te tonen, dat het Gerecht ten onrechte heeft geoordeeld, dat verweerster haar bijstandsplicht niet had geschonden, in deze beschikking reeds kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond zijn verklaard, moet het middel inzake het bestaan of de omvang van de daaruit voortvloeiende morele schade eveneens worden afgewezen.

54 Als achtste middel stelt rekwirant, dat aangezien artikel 87, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht voorziet in een uitzondering op het in artikel 88 neergelegde beginsel, dat in de gedingen tussen de Gemeenschappen en hun personeelsleden de kosten door de instellingen gemaakt, te hunnen laste

blijven, eerstgenoemd artikel restrictief moet worden uitgelegd. In rechtsoverweging 74 van het bestreden arrest verwijst het Gerecht in vage en algemene termen naar de omstandigheden van het geval, zonder uit te maken, of de kosten vexatoir of nodeloos waren veroorzaakt, gelijk artikel 87, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering verlangt. Bovendien geeft het onvoldoende aan, op welke feitelijke omstandigheden zijn oordeel berust.

55 Het Gerecht had allereerst moeten zeggen, of rekwirant voor verweerster nodeloos of vexatoir kosten had veroorzaakt; dat is wegens het gebrek aan helderheid van rechtsoverweging 74 van het bestreden arrest namelijk niet evident. Hierdoor blijven er voor rekwirant kwetsende onzekerheden bestaan en bovendien worden er geen concrete omstandigheden genoemd die de „sanctie" zou kunnen rechtvaardigen. De verwijzing naar de „draagwijdte van het incident" en de „houding van verzoeker terwijl het tot aanstelling bevoegd gezag de feiten en aansprakelijkheden niet met zekerheid heeft kunnen vaststellen", is volgens rekwirant onbegrijpelijk. Het Gerecht moge het incident vrij onbelangrijk vinden, rekwirant vindt het zeer belangrijk, omdat hij is gekwetst, bedreigd en beledigd. Met betrekking tot de insinuatie van het Gerecht, dat rekwirant zich nooit erg verzoenlijk heeft getoond, merkt rekwirant op, dat degene die hem heeft beledigd, hem tot op heden nog nooit zijn excuses heeft aangeboden, maar dat het tot aanstelling bevoegd gezag tegelijkertijd van hem heeft verlangd, dat hij zijn belediger zijn gedrag zou vergeven en zijn verzoek zou intrekken nog voordat degene die hem heeft beledigd, zijn excuses heeft aangeboden.

56 Volgens artikel 51, tweede alinea, van 's Hofs Statuut-EG kan hogere voorziening niet uitsluitend betrekking hebben op de veroordeling in of het bedrag van de proceskosten. Wanneer alle andere middelen van een hogere voorziening zijn afgewezen, moet het middel inzake de onwettigheid van de beslissing van het Gerecht omtrent de kosten krachtens dat artikel niet-ontvankelijk worden verklaard (arrest van 14 september 1995, zaak C-396/93 P, Henrichs, Jurispr. 1995, blz. I-2611).

57 De hogere voorziening dient dus met toepassing van artikel 119 van het Reglement voor de procesvoering geheel te worden afgewezen.

Kosten

58 Volgens artikel 69, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering wordt de in het ongelijk gestelde partij in de kosten verwezen. Volgens artikel 70 van dat Reglement blijven in de gedingen tussen de Gemeenschappen en hun personeelsleden de kosten door de instellingen gemaakt, te hunnen laste. Ingevolge artikel 122 van het Reglement is artikel 70 echter niet van toepassing op hogere voorzieningen ingesteld door ambtenaren of andere personeelsleden van de instellingen. Aangezien Dimitriadis in hogere voorziening in het ongelijk is gesteld, dient hij in de kosten van deze instantie te worden verwezen

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer)

beschikt:

1) De hogere voorziening wordt afgewezen.

2) Rekwirant wordt in de kosten verwezen.

Luxemburg, 16 oktober 1997.

De griffier

R. Grass

De president van de Tweede kamer

R. Schintgen